

20/2005 GOMENDIOA, AZAROAREN 21^EKOA, ORTUPELLAKO UDALARI EGINA, UDAL ZERBITZUEN ARTEAN JARDUERA-PROTOKOLO BAT EGIN DEZAN, IJITOEI EGITEN ZAIEN HARRERA HOBETZEKO ETA HAIEN INTEGRAZIOA ERRAZTEKO, ETA MUGAKIDE DITUEN UDALEKIN ERANTZUN KOORDINATUAK EZAR DITZAN, BIZTANLE ETORKINAK ARTATZEKO ETA HARTZEKO.

Aurrekariak

1. Ortuellako Udaltzaingoak 2004ko urriaren 20an Ballonti aldeko kanpalekuan –Portugaletete eta Ortuella udalerrien artean– burututako jarduerak sortarazi zuten kexa. Kexa horretan kezka agertu ziguten, Portugaletete eta Ortuellako Udalek hango asentamenduari kasurik egiten ez ziotelako eta egoera hori alarma soziala sortzen ari zelako.
2. Kexa bideratzeko onartu eta gero, erakunde honek informazioa eskatu zien Portugaletete eta Ortuellako Udalei, bai asentamenduari buruz, bai herrira iristen diren etorkinak hartzeko ezarrita duten jarduera-protokoloaz. Inmigrazioari buruzko udal planik baduten ere galdetu zien.

Gure eskaerari erantzunez, Ortuellako Udaltzaingoko buruak gauzatutako jardueren berri eman zigun. Portugaletete Udaltzaingoak ez zuen jarduerarik burutu. Honatx Ortuellako Udaltzaingoaren jarduerak laburturik:

- 2004ko urriaren 20an alde horretara joan ziren, Ortuellako auzoek kexak azaldu baitzituzten, baita Portugaletete auzoek ere –Portugaletete Udaltzaingoak adierazi zuenez–, hainbat familia Ballonti aldean bizitzen jarri zirelako. Alde hori Portugaleteterekin mugar dago, baina Ortuellakoa da.
- Hara heldu zirenean, zazpi furgoneta ikusi zituzten etxebizitza gisa prestatuta; haietan berrogei bat errumaniarrek egiten zuten lo.
- Toki hartara iristeko, furgonetak bidegorritik igarotzen dira, hau da, autoen trafikoa debekatuta dagoen aldetik. Kanpatzea debekatuta dagoenez gero –horretarako prestatu dauden tokietatik at–, handik

alde egiteko agindu zitzairen eta kanpalekura bidegorritik sartzea debekatu zitzairen.

- Pertsona horietako batzuk identifikatu zituztenean, batzuek Portugaleteko eta Sestaoko udalerriek emandako bizikidetzako ziurtagiriak erakutsi zituzten, eta beste batzuek, berriz, Portugaleteko Udalak artean onartzeke zituen erroldatze-eskaerak. Horregatik, udal horietako Gizarte Ongizateko sailetara igorri zituzten.

Jarduera-protokoloari eta inmigraziorako udal planari buruz, Ortuellako Udaleko alkateak adierazi zigun udalak ez duela inmigrazioko udal planik, ezta herrira iristen diren etorkinak hartzeko jarduera-protokolo propiorik ere. Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saileko arreta juridiko-sozialerako zerbitzura (HELDU) jotzen omen dute, eta udalerrri mugakideekin jarduera koordinatuak egiteko asmoa omen dute, arazo honi erantzunik onena eta konponbidea emateko.

Portugaleteko Udaleko alkateak, informazioa hainbat aldiz eskatu ondoren, hauxe adierazi zigun: beraiek ere ez dutela etorkinei buruzko udal planik, Eusko Jaurlaritzaren HELDU zerbitzura jotzen dutela azaltzen zaizkien inmigrazio kasuetan, eta alde horretako beste udalerrri batzuekin batera jarduteko protokolo bat bideragarria ote den aztertzen ari direla, halako kasuetan era koordinatuan jarduteko.

Udal horrek emandako erantzuna kontuan izanik, Ararteko erakundeari beharrezkoa iruditzen zaio honako gogoetok egitea.

Gogoetak

1. Etorkinak hartzea gizartean sortu den behar berri bat da, eta ezinbestekoa da udalek jarduerak bultzatzea, haiek gizartean errazago txerta daitezen. Inmigrazioak, egiturazko fenomeno gisa, herri-agintarien esku-hartzea behar du, gure herrietan herritar berrien asentamendua arautu eta ordenatzeko. Horretarako, administrazio guztien arteko koordinazioa behar da. Eusko Jaurlaritzak zenbait programa eta neurri sustatzen ari da, aholkularitza juridikoko beharrei (HELDU programa) edo Europako Batasunean bitartekaritza-lanak egiteko edo jarduteko beharrei aurre egiteko (BILTZEN

programa). 2003-2005. urteetarako Inmigrazioko Euskal Planak udalaren esku-hartzea garrantzitsua dela adierazten du, eta udalaren oinarrizko harrerasare bat sortzea sustatzen du, inmigrazio arloko teknikariak kontratatuz eta inmigrazioko udal planak eratuz. Horretarako, araudi hauek ditu tresnatzat: ekainaren 25eko 155/2002 Dekretua, inmigrazioaren alorrean jarduerak burutzeko laguntzak arautzen dituena; 2003ko irailaren 2ko 200/2003 Dekretua, atzerriko etorkinen udal mailako harrera sarea finkatzeko toki erakundeentzako laguntzei buruzkoa.

Beraz, gure herrira jatorri ezberdinetako pertsonak iristean, udalek jardun egin behar dute, integrazioa eta gizarte kohesioa errazte aldera.

Biztanle horiek askotariko izaerak dituzte, oso kultura eta gizarte ezberdinetatik datozelako. Orduan, erantzun egokia emateko, beraien bereizgarriak eta aniztasuna aintzat hartu behar dira. Kasu honetan, Portugalete eta Ortuella udalerrien artean dagoen Ballonti aldean ibilgailuetan bizi diren jatorri errumaniarreko pertsonak dira. Egoera horretan, funtsezkoa da udalen arteko koordinazioa, asentamenduak ez daitezen egon herri jakin batek egiten dien harreraren mende, horrek lurraldeen arteko desorekak eta segregazioa eragin ditzakeelako.

Udalak toki horretan kanpatzea ez dagoela baimenduta adierazi zien, eta bertan sartzea eragotzi zien. Udalak gizarte-zerbitzuen alorrean ere badu eskumena, nahiz eta, guk dakigunez, gizarte-zerbitzuek ez zuten inolaz ere esku hartu, Udaltzaingoak baizik.

2. Udalak, udalaren lurra era ordenatuan erabiliko direla bermatzeko dituen eskumenak erabiliz, lurra erabiltzeko hainbat baldintza jar ditzake (Toki Araubidearen Oinarriak arautzen dituen Legea, 25. artikulua).

Hala ere, udalaren eskumenok nahitaez beste zeregin batzuekin bateratu behar dira, hain zuzen Estatu Sozialetik eratorritakoekin; zeregin horiek gizartean esku hartzera behartzen dute: *“euskal herri-agintariak, beren eskumenen esparruan, gizakien eta gizataldeen askatasuna eta berdintasuna zinezko eta benetako izan daitezen baldintzak eragitera eta oztupoak desagerraraztera bideratutako neurri oro hartuko dute”* (Euskal Herriko Autonomia Estatutuaren 9. artikulua, Espainiako Konstituzioaren 9.2 artikuluari jarraiki).

Eginkizun horiek, batez ere, gizarte-zerbitzuak ematea eta horiek bermatzeko duten erantzukizun publikoa dira. Gizarte bazterketaren alorrean, maiatzaren 22ko 12/1998 Legean ezarritakoaren arabera, udalen eginkizunen artean daude gizarteratzeko udal programak garatzea, baztertutako pertsonak detektatzea eta, oinarrizko gizarte zerbitzuen bidez, gizarteratzeko esku-hartze eta jarduerak garatzea.

Gizarte zerbitzuak Estatu Soziala edo Ongizate Estatua garatzeko zati garrantzitsu bat dira. Pertsonak eta taldeak babestea helburu duten baliabideak eta jarduerak dira. Urriaren 18ko 5/1996 Legeak –gizarte zerbitzuei buruzkoak– eta uztailaren 30eko 155/2001 Dekretuak –gizarte zerbitzuen alorrean zereginak zehaztekoa, 4. artikulua– egindako zeregin-banaketan, udalen eginkizuntzat jotzen dituzte honako hauek: familian esku hartzea, gizarteko beharrak detektatzea, gabezia sozioekonomikoak dituzten edo bizileku finkorik ez duten pertsonen eman dakiekeen presako harreraz-zerbitzua... Beraz, udalek aurre egin behar diete herrian gertatzen diren gizarte-beharrei eta pertsonen babesari. Uneotan, etxebizitza erdiesteko zailtasuna da gizarteko arazorik garrantzitsuenetako bat. Gizarte-bazterketa larriaren arazoarekin oso lotuta dago. Arazo hori konpontzeko ematen ari diren erantzunen artean, berori giza eskubidetzat hartzea da: nonbait seguru, bakean eta duintasunez bizi izateko eskubidea. Eskubide hori bete dadin, administrazioei exijitzen zaie biztanleek etxebizitza bat lortzeko dituzten eragozpenak arindu ditzatela eta, aterpe duinik ez dutenei buruz, bazterketa larriko egoerak eragotz ditzatela.

3. Udal batzuek, Gasteizkoak kasu, errealitate hori ikusita, hainbat ekipamendu jarri dituzte gizarte-behar berri horiei erantzuteko: Caminante programa. Programa hori lur-zatiak eskaintzean datza, asentamendu erdinomadak egiteko, zerbitzu komunekin: jantokiaren eta bainugelen aldea eta langile egokiak, gizarte langileak eta gizarte hezitzaileak, gizartean parte hartzeko lan-plan bat aurrera eramateko. Eredu hori beste udalerrri batzuetara egokitzerik badagoen ala ez alde batera utzita, azpimarratu nahi dugu udalak erantzun desberdinak ematen ari zaizkiela udalerrietan karabanetan egiten diren asentamenduei. Erakunde honen ustez, udalerriek zuzen erantzun behar diete gizarte-behar berriei, dauzkaten biztanleria eta baliabideen arabera, gizarte-zerbitzuen sare garatuagoa duten udalerrriak edo, beren tamainagatik, poliziak asentamendu guztiak kontrolatzea zail gertatzen den udalerrriak

(hiriburuak) ez daitezzen izan gizarte-behar berri horiei aurre egiten dieten bakarrak.

4. Europako Batasuna zabaltzeko prozesuaren ondorioz, ijito kopuru handia duten estatuak sartu dira bertan, esate baterako, Txekiar Errepublika, Eslovakia eta Hungaria, eta 2007an, Errumania eta Bulgaria sartuko dira. Europako Batasuna arreta eskaintzeko politikak bultzatzen ari da talde horren bizi-baldintzak hobetzeko, izan ere, talde horrek pobrezia, gizarte-bazterketa eta gehiengoa duten gizarteen gaitzespen orokorra ditu bereizgarri. Ijitoen taldea aintzat hartzen dute Europako politikek, Ekialderanzko zabaltze prozesu horretan bereizkeriari eta gizarte-bazterketari kontra egiteko. Geografiaren eta kulturaren ikuspegitik, Europa osoan sakabanatu den gutxiengoa dira, eta herri-erakundeek beren jarrera aldatu beharra daukate haien kultura-, ekonomia- eta politika-garapena ahalbidetzeko. Integrazio-guneak sustatu beharko lirateke, eta ez, ordea, ijitoak udalerrian asentatzea oztopatu, Europako Batasuneko eta Euskal Autonomia Erkidegoko bereizkeriaren eta gizarte-bazterketaren kontrako araudian ezarritakoaren arabera. Gure erkidegoan, gizartean parte hartu behar dela adierazten da, etorkinen integrazioa eta gizarteratzea errazteko, beraien kultura errespetatuz. Horretarako, hainbat neurri aurreikusten dituzte lehen aipatu dugun Inmigratioko Euskal Planak, Gizarteratzeko Euskal Planak (2003-2005) eta ijito herriaren erabateko sustapenerako eta partaidetza sozialerako euskal Planak¹.

Une honetan Ortuellan asentamendurik ez dagoen arren, beharrezkoa iruditu zait zuri aurreko legezko betebeharrak gogoraraztea, otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –erakunde hau sortu eta arautzekoak– 11.b) artikuluan ezarritakoaren arabera, talde horien asentamendua eragozten duten jarduerak aurrerantzean zuzen daitezzen, jarduerotan ez baita neurririk aurreikusten estatu sozial eta zuzenbidezko batek berezko dituen gizarte-partaidetzarako beharrak kontuan hartzeko.

¹ Gizarteratzeko Euskal Planak honako neurri hau ezartzen du: erabateko ekintzak abiaraztea Europako Batasunetik kanpoko etorkin taldeekin eta bazterturik dauden gutxiengo etnikoekin. Ijito herriaren erabateko sustapenerako eta partaidetza sozialerako euskal planak, berriz, helburu orokor hau du: beharrezko aldaketak bultzatzea, oztopoak kendu ahal izateko eta ijitoek era guztietako aukerak, baliabideak eta zerbitzuak izan ditzaten.

Horregatik guztiagatik, gomendio hau egin genuen, otsailaren 27ko 3/1985 Legeak –erakunde hau sortu eta arautzekoak– 11 b) artikuluan ezarritakoaren arabera:

20/2005 GOMENDIOA, 2005eko azaroaren 21ekoa, Ortuellako Udalari egina

- 1) Udal zerbitzu guztien arteko koordinazioa erraztuko duen jardueraprotokolo bat egin dezala, ijitoak diren herritar berriei harrera hobea egiteko, haien bereizgarriak eta berariazko beharrak aintzat hartuz.
- 2) Parte hartzeko neurriak har ditzala, herritar berrien integrazioa errazteko eta haien gizarte-bazterketa eragozteko.
- 3) Mugakide dituen udalekin batera, erantzun koordinatuak hitzartu ditzala, biztanle etorkinak artatzean eta hartzean lurraldeen arteko desorekak saihesteko.